

2. Цифрова економіка – пріоритет для Президента й нашої команди – радник Глави держави Михайло Федоров. URL: <https://www.president.gov.ua/news/cifrova-ekonomika-prioritet-dlya-prezidenta-j-nashoyi-komand-56025>

3. OECD (2018), Tax Challenges Arising from Digitalisation – Interim Report 2018, Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-challenges-arising-from-digitalisation-interim-report_9789264293083-en?itemId=/content/publication/9789264293083-en&mimeType=text/html&csp=0d16492941d380c27775cc35b124ce6b&itemIGO=oecd&itemContentType=book

4. OECD (2019), Addressing the Tax Challenges of the Digitalisation of the Economy - Public Consultation Document 2019, Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. URL: <http://www.oecd.org/tax/beps/public-consultation-document-addressing-the-tax-challenges-of-the-digitalisation-of-the-economy.pdf>

Іванов С.М.

к.е.н., доцент,

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

Клименко К.В.

к.е.н., с. н. с.,

Савостьяненко М.В.

с. н. с.,

ДННУ «Академія фінансового управління»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ФІНАНСІВ: ПОГЛЯД МФО

Останнє десятиліття спостерігається стрімкий та потужний розвиток сфери цифрових валют та інших засобів розрахунків, випуск та обіг яких відбувається за різними моделями, з використанням різних технологій та в різному законодавчому та нормативно-правовому полі. Це відносно нове явище знаходиться у фокусі уваги міжнародних фінансових інституцій та світових регуляторів, в тому числі центральних банків країн Європейського Союзу.

Одним з інноваційних інструментів в цій сфері є криптовалюти, які останнього часу все частіше використовуються для проведення розрахунків. Але, в силу ряду обставин, їхня стабільність викликає багато запитань, про що свідчать коливання їх вартості протягом 2019 року. Певною мірою на це вплинуло намагання соціальної мережі «Facebook» вивести на ринок нову криптовалюту – Libra. Проте, виходу на лідируючі позиції нової електронної валюти не сталося. При цьому у матеріалах МВФ зроблено застереження, що цифрові форми грошей все частіше потрапляють у гаманці споживачів, а також у свідомість політиків. Грошові кошти та банківські депозити змагаються з так званими електронними грошима, які сьогодні перебувають поза впливом державного регулювання, і можуть зіткнутися з жорсткою конкуренцією і навіть бути перевершені цими новими формами передачі вартості [1]. Як наслідок, електронні гроші (мається на увазі криптовалюти) можуть витіснити традиційні засоби платежу, які випускають центробанки (ЦБ) більшості світових держав. Таким чином, існують певні загрози обігу криптовалют для банківських систем країн світу, які полягають у виштовхуванні реальних національних валют, викривленні процентної політики, зміні у грошових агрегатах, втечі капіталу [2].

Щоб запобігти цьому ЦБ мають встановити правила, за якими б регулювалося використання електронних грошей, наприклад, запропонувати відібраним новим постачальникам електронних грошей за певних умов доступ до резервів ЦБ, а також співпрацювати з постачальниками електронних грошей для ефективного надання можливості використання синтетичної «цифрової валюти центрального банку (Central Bank Digital Currency – CBDC)» – цифрової версії готівки [1]. Ці продукти мають допомогти фінансовим установам підтримувати свою конкурентоспроможність. Задля збереження стабільності фінансової системи МВФ рекомендує банкам та іншим фінансовим установам активно впроваджувати інновації та перебувати у стані постійного розвитку та вдосконалення.

У звіті Світового банку по країнах Європи та Центральної Азії (ЄЦА) [3] відзначається, що з цілого ряду причин технології блокчейн набули сили після глобальної фінансової кризи. Вони

дають можливість виконувати розрахунки та організовувати інформаційні потоки між фізичними особами (peer-to-peer (P2P) transactions and information flows) без посередників, є особливо привабливими в країнах, де бракує довіри до фінансових установ і недостатньо розвинутий фінансовий сектор, і мають ширше застосовуватися, у тому числі, у процесі оптимізації та переведенні державних послуг на цифрову основу з метою підвищення їхньої безпеки, прозорості та ефективності. Зараз ЦБ країн регіону мають можливість забезпечити розвиток інновацій для вдосконалення своїх послуг, використовуючи блокчейн-технології та їх переваги. Відповідальні за формування політики повинні досягти балансу між стримуванням ажіотажу навколо них та розкриттям потенційно нових трансформаційних можливостей, заохочувати та сприяти цим нововведенням, готуватися до розробки нових нормативних актів, щоб створити рівні умови для нових та старих галузей шляхом коригування фінансового нагляду, захисту споживачів та податкового адміністрування.

Згідно з [3], уряди деяких країн ЄЦА (Україна, Естонія, Грузія) накопичують власний досвід роботи з пілотними блокчейнами для покращення державних послуг: проведені експерименти з блокчейном для створення реєстрів земель та нерухомості. Азербайджан експериментує з цифровими ідентифікаторами для банківської діяльності, Сербія та Таджикистан роблять спроби з переказу грошових коштів через блокчейн в рамках співпраці з Програмою розвитку ООН (UNDP 2018), Шведський ЦБ розглядає можливість запуску власної цифрової валюти, Литва відкрила блокчейн-центр для інкубації стартапів, співпрацюючи з подібними центрами в Мельбурні та Шанхаї, стартапи багатьох країн ЄЦА роблять внесок у ці технології, залучаючи фінансування для своєї діяльності за допомогою первинних пропозицій монет (initial coin offerings – ICOs), Швейцарія прагне стати центром криптовалют та блокчейнів і лідирує у впровадженні норм до цих нових технологій.

На сучасному етапі основними проблемами є забезпечення фінансового нагляду за проведенням операцій та боротьба з відмиванням грошей, ухилянням від податків та незаконними транзакціями. Важливим питанням щодо впровадження криптовалют

є споживання електроенергії (так, наприклад, дешева електроенергія в Ісландії та Грузії приваблює видобуток криптовалют). Крім того, урядам слід визначитися зі ступенем підтримки компаній зі стартапами, що спеціалізуються на технологіях блокчейн.

Впроваджуючи інновації в розрізі цифрових грошей Міжнародний валютний фонд та Світовий банк запустили у тестовому режимі приватний блокчейн та квазікриптовалюту під назвою «Монета навчання» (Learning Coin) для кращого розуміння нових технологій [4], яка не є класичною криптовалютою, бо не має реальної цінності, а створена виключно для освітніх цілей. Проект спрямований на вивчення можливостей блокчейну і цифрових активів, а монета доступна лише тільки співробітникам МВФ і Світового банку. Додаток Learning Coin служитиме «центром знань», допомагаючи розміщувати в ньому різні матеріали, а саме блоги, дослідження, відеоролики та презентації. Досягнення певних етапів освіти дозволить працівникам Світового банку та МВФ «заробляти» навчальні монети, як «нагороду» за навчання. Очікується, що це допоможе співробітникам зрозуміти, як можна використовувати криптовалюту в реальному житті. Крім того, після завершення тестування Світовий банк і МВФ, можливо, будуть продовжувати використовувати блокчейн для створення смарт-контрактів або боротьби з відмиванням грошей.

З огляду на те, що блокчейн-технології і криптоактиви розвиваються надзвичайно швидко, зростає і обсяг інформації, пов'язаної з ними. Тому ЦБ, регулятори та фінансові установи повинні визнати дедалі більший дефіцит знань про ці технології серед законодавців, політиків і економістів [4].

Щодо України, то згідно зі Стратегією НБУ [5], однією із 7 стратегічних цілей є фінансова інклюзія, як рівний доступ та використання фінансових продуктів та послуг, драйвер економічного зростання та важливий фактор соціальної рівності у сучасному світі. У Стратегії зазначено, що цифрова валюта, зокрема цифрова валюта Центрального банку (ЦВЦБ), може розглядатися у якості додаткового, альтернативного засобу для проведення фізичними особами миттєвих платіжних операцій на

незначні суми на ринку України. До переваг такої валюти для користувача фінансових послуг можна віднести: розумні тарифи, легкість її використання, швидке набуття статусу користувача, захищеність від впливу небажаних факторів, оскільки НБУ гарантує всі погашення і розрахунки, надійність технологій, швидкість розрахунків [6]. Завдяки впровадженню ЦВЦБ НБУ намагатиметься підвищити рівень фінансової інклюзії, швидкість і зручність безготівкових платежів та рівень захисту фінансових послуг, конкурентоспроможність платіжних послуг та сервісів, прозорість розрахунків у державі; зменшити частку готівкових розрахунків у обігу, знизити вартість роздрібних безготівкових платежів в Україні у порівнянні з вартістю платежів з використанням платіжних карток [6]. Гарантування стабільності операцій в цифрових засобах платежу є однією з найбільш привабливих сторін їх використання.

Як бачимо, світова спільнота значну увагу приділяє проблемам цифрової трансформації. Проте за сучасного стану економіки України безпечний розвиток її цифрового «пласту» потребує таких механізмів управління та нагляду, котрі підтримуватимуть невразливість, незалежність інтересів нації щодо можливих зовнішніх та внутрішніх загроз і впливів, а також сприятимуть інноваційному розвитку та належному захисту соціально-політичного простору.

Список використаних джерел

1. The Rise of Digital Money. IMF. FinTech notes No. 19/001. July 15, 2019. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2019/07/12/The-Rise-of-Digital-Money-47097>
2. Васильчишин О. Б. Основні напрямки впливу криптовалют на монетарну політику та фінансову безпеку банківських систем // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 4. – С. 152-160.
3. World Bank Group. Cryptocurrencies and Blockchain. Europe and Central Asia Economic Update. Office of the Chief Economist. May 2018. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/293821525702130886/pdf/Cryptocurrencies-and-blockchain.pdf>

4. Robin Wigglesworth. IMF and World Bank explore crypto merits with blockchain project. Financial Times, April 12, 2019. URL: <https://www.ft.com/content/1cfb6d46-5d5a-11e9-939a-341f5ada9d40>

5. Стратегія Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NBU_Strategy.pdf?v=4

6. Національний банк планує емісію цифрової валюти: коли і як це працює. URL: <https://ua.news.ua/natsbank-planuye-emisiyu-tsyfrovoyi-valyuty-koly-i-yak-tse-zapratsyuye/>

Іванова Т. Г.

к.е.н, доцент

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

GO DIGITAL OR DIE: ДІДЖІТАЛІЗАЦІЯ БАНКІВ ЯК НЕМИНУЧІСТЬ

Ми живемо в століття цифрової революції, – вже практично кожна людина не може уявити своє життя без digital-технологій (інтернету, гаджетів та сервісів), і чим швидше вони розвиваються, тим швидше змінюється навколишня нас реальність. Економіка світу переходить від конкуренції на основі порівняльних переваг (дешева робоча сила та запаси природних ресурсів) до конкуренції на основі переваг, які базуються на унікальних продуктах та процесах (інтелектуальний капітал).

Широке розповсюдження термін «Digital Economy» отримав в 2016 р після проведеної під егідою ОЕСР у Канкуні (Мексика) конференції 40 розвинених країн, яка прийняла Декларацію «Цифрова економіка: інновації, зростання і соціальний добробут» [3]. Термін «цифрова економіка» (digital economy) вперше було вжито порівняно недавно, в 1995 р, відомим американським вченим з Массачусетського технологічного інституту (MIT) Н. Негропonte [4, с.12] в зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та початком процесу інформатизації другого покоління. Фактично всі сфери людської життєдіяльності (економічна, соціальна, політична, культурна та інші) в тій чи іншій мірі змінилися завдяки відкриттю і розвитку ІКТ.